

บทบาทจิตอาสาของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองในการช่วยเหลืออุทกภัยในปี พ.ศ. 2565:
กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
THE VOLUNTEER ROLE OF STUDENTS FROM THE COLLEGE OF POLITICS AND
GOVERNANCE IN ASSISTING FLOOD VICTIMS IN 2022: A CASE STUDY OF THE BAN THA
KHON YANG COMMUNITY, THA KHON YANG SUB-DISTRICT, KANTHARAWICHAJ DISTRICT,
MAHASARAKHAM PROVINCE

สุวิทย์ มุลสาร¹ และ วรวุฒิ จำลองนาค²

Suwit Molsan¹ and Worrawoot Jumlongnark²

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม¹⁻²

College of Politics and Governance, Mahasarakham University¹⁻²

Corresponding Author e-mail: worrawoot.j@msu.ac.th

วันที่รับบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไข 8 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับ 3 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาน้ำท่วมของพื้นที่บ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม บทบาทจิตอาสาของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองในการช่วยเหลือน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2565 และข้อเสนอแนะของนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองระดับปริญญาตรีในการจัดการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 คน ได้แก่ ประธานบำเพ็ญประโยชน์ สมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด และสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตกลอาสา รวมจำนวน 6 คน ซึ่งเป็นนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาของพื้นที่บ้านท่าขอนยางนั้นอยู่ติดกับแม่น้ำชี และการออกแบบวางผังเมืองที่ไม่สอดคล้องกับพื้นที่ทำให้น้ำท่วมได้ง่ายและประชากรหนาแน่น นิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาวางแผนกับทางมหาวิทยาลัยองค์การนิสิตและท้องถิ่นในการแก้ปัญหาน้ำท่วม บทบาทของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองได้เข้าร่วมกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัยหรือของตนเองในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม เช่น กรอกกระสอบทราย จัดทำอาหาร ขนย้ายสิ่งของ สัตว์ ช่วยเป็นกระบอกเสียงให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเข้ามาแก้ไขปัญหาให้รวดเร็ว ยังมีการเปิดรับบริจาคหรือหาหน่วยงานภาคเอกชนมาสนับสนุนงบในการจัดกิจกรรมหรือออกค่าใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น ข้อเสนอแนะของนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองระดับปริญญาตรีในการจัดการน้ำท่วม ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐแก้ปัญหากันอย่างจริงจังโดยมอบหมายให้หน่วยงานเดียวในการดูแลที่มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดในพื้นที่ พร้อมจัดสรรงบประมาณแก้ไขเร่งด่วนเพราะเป็นพื้นที่การศึกษาและพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัดมหาสารคาม

คำสำคัญ: นิสิตจิตอาสา; วิทยาลัยการเมืองการปกครอง; การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม; ชุมชนบ้านท่าขอนยาง

Abstract

This research aimed to study the flooding problem of Ban Tha Khon Yang, Tambon Tha Khon Yang, Amphoe Kantharawichai, Mahasarakham Province, the role of volunteer students of the College of Politics and Governance in helping with the flood in 2022, and the suggestions of volunteer students of the College of Politics and Governance at the undergraduate level in managing flooding problems. This research is qualitative research using a structured interview to collect data. The informants in this interview were the president of the volunteer service, members of the Best Alternative Party, and members of the Brown Lion Volunteer Club, totaling 6 people, of the students of the College of Politics and Governance, Mahasarakham University. The research results found that the problem of Ban Tha Khon Yang is located next to the Chi River. The urban planning design is inconsistent with the area, making it easy for flooding and densely populated. Students of the College of Politics and Governance have participated in helping to solve the problem and planning with the university, student organizations, and local authorities to solve the flood problem. The role of students of the College of Politics and Governance is to join the activities of the university or the faculty itself to help flood victims, such as filling sandbags, cooking, moving things, animals, and helping to be a mouthpiece for government agencies to help solve the problem quickly. There is still an opening for donations or a search for private sector agencies to support the budget for organizing activities or camps for local development. The suggestion of volunteer students of the College of Politics and Governance in flood management is to have government agencies seriously solve the problem by assigning a single agency to take care of it that is familiar and close to the area, and allocate a budget to fix it urgently because it is an educational area and an economic area of Mahasarakham Province.

Keywords: Volunteer students; College of Politics and Governance; Flood relief; Community Ban Tha Khon Yang

บทนำ

ในโลกที่ต้องเผชิญกับภัยพิบัติที่รุนแรงและบ่อยครั้งมากขึ้น เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟป่า และโรคระบาด นักศึกษาที่มีจิตอาสาสมัครมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูชุมชนที่ได้รับผลกระทบ (United Nations Volunteers, 2020) นักศึกษาเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีความตั้งใจและแรงจูงใจสูงเท่านั้น แต่ยังมีทักษะใหม่ๆ และมุมมองที่ทันสมัยซึ่งสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ บทบาทของนักศึกษอาสาสมัครมีหลากหลาย เช่น การแจกจ่ายสิ่งของจำเป็น การให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมรับมือภัย

พิบัติ การทำกิจกรรมเยียวยาจิตใจ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยประสานงานและสื่อสารข้อมูลในภาวะวิกฤต (Simpson, 2021) สำหรับปัญหาอุทกภัยนั้น นักศึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชุมชนรอบมหาวิทยาลัยที่ประสบภัยน้ำท่วม เช่น การเป็นอาสาสมัครช่วยขนย้ายสิ่งของ อพยพผู้ประสบภัย แจกจ่ายอาหารและของใช้จำเป็น รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนทรัพยากร และร่วมฟื้นฟูพื้นที่หลังน้ำลด การมีส่วนร่วมของนักศึกษาช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกพลเมืองที่รับผิดชอบในระดับโลก การสนับสนุนให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในงานอาสาสมัครด้านภัยพิบัติจึงเป็นการลงทุนในอนาคตของประเทศและของโลกอย่างแท้จริง เพราะนอกจากจะเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้ว ยังเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของเยาวชนอีกด้วย

ปัญหาอุทกภัยได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนในท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคามเป็นตัวอย่างหนึ่งของปัญหาน้ำท่วม โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่ติดกับแม่น้ำชีซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัด และพื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมทุกปี ก็คือ พื้นที่ในเขตเทศบาลท่าขอนยาง ซึ่งเป็นที่ตั้งสถาบันการศึกษาที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคาม ก็คือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เทศบาลตำบลท่าขอนยาง ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของอำเภอกันทรวิชัย มี 15 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมด 24,263 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 17,560 ไร่ ที่อยู่อาศัย 1,917 ไร่ และที่สาธารณประโยชน์ และอื่นๆ 4,786 ไร่ เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีแม่น้ำชีไหลผ่านกั้นเป็นเขตแดนกับ อ.เมืองมหาสารคามประมาณ 30 กิโลเมตร แหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ ได้แก่ แม่น้ำชี ห้วยสายคลอง ห้วยวังเลิง ชีหลงเหนือ ชีหลงใต้ กุดน้ำใส และหนองดิน มีที่ตั้งอยู่ติดกับมหาวิทยาลัยมหาสารคามทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนในทุกด้าน มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง มีแม่น้ำและลำห้วยขนาดใหญ่ คือ แม่น้ำชี และลำห้วยสายคลองที่มีความสำคัญในการทำเกษตรกรรม ในปี พ.ศ.2565 จังหวัดมหาสารคาม ประสบน้ำท่วมหนักในรอบ 44 ปี ในพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม 4 อำเภอ ได้แก่ โกสุมพิสัย กันทรวิชัย เมืองมหาสารคาม เขียงยืน แม่น้ำชีนับเป็นโจทย์ใหญ่และโอกาสที่หลายฝ่ายจะเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมในการป้องกันและลดความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน และวิถีชุมชน (นาตยา สิมภา, 2565) สองทศวรรษแล้วที่นโยบายการจัดการน้ำของประเทศไทยไม่สามารถบรรลุหลักการพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และความยั่งยืนด้วยระบบพระราชกรณียกิจที่ขาดความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการระดับลุ่มน้ำและท้องถิ่น และความไม่ชัดเจนในขอบเขตและการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ระหว่างผู้ใช้น้ำในภาคส่วนและระดับต่าง ๆ (เผ่าไทย สีนอำพล, 2565)

ชุมชนท่าขอนยางเป็นหนึ่งในพื้นที่เกิดความเสียหายต่อเหตุการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ.2565 เป็นอย่างมาก เพราะเป็นพื้นที่ติดกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (พื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย อำเภอกันทรวิชัย) เศรษฐกิจเกิดการหยุดชะงักทุกอย่าง วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2565 มีประกาศจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามอย่างเป็นทางการในการเลื่อนสอบปลายภาคด้วยสถานการณ์น้ำท่วมในหลายพื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณโดยรอบของมหาวิทยาลัย ส่งผลให้นักศึกษาและบุคลากรได้รับผลกระทบจำนวนมาก (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2565) ซึ่งในขณะนั้นปริมาณน้ำยังคงท่วมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นระยะเวลาานาน ทำให้ที่พักอาศัยของบุคลากร หอพักนิสิตและเส้นทางสัญจรโดยรอบมหาวิทยาลัยถูกตัดขาด ก่อให้เกิดความยากลำบากในการใช้ชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้เป็นอย่างมาก

สำหรับวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ และจิตสำนึกในการอาสารับใช้ประชาชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเอกลักษณ์ของวิทยาลัยฯ มีความสอดคล้องกับแนวคิดจิตอาสา คือ การเป็น “ศูนย์กลางรัฐศาสตร์อีสาน เพื่อการรับใช้สังคม” ซึ่งสะท้อนถึงพันธกิจในการสร้างบัณฑิตที่ตระหนักในบทบาทพลเมืองและพร้อมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคม (วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2566) ในสถานการณ์น้ำท่วมปี พ.ศ. 2565 นักศึกษาจิตอาสาจากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ผ่านการรวมตัวขององค์กรนิสิต เช่น สโมสรนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ชมรมสิงห์น้ำตกลอาสา และกลุ่มนิสิตจิตอาสาอื่น ๆ โดยเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างหลากหลาย ทั้งการจัดหาและแจกจ่ายสิ่งของจำเป็น การลงพื้นที่เยี่ยมเยียน ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์ แนวคิดเรื่อง “การเสริมพลัง” (empowerment) เป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของนักศึกษาจิตอาสา โดยมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้ตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง และพัฒนาทักษะจากประสบการณ์ตรง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นกระบวนการสร้างศักยภาพของพลเมืองในการเผชิญและจัดการกับปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์ (บุญยวีร์ หนูประกอบ, 2565)

ดังนั้น งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาน้ำท่วมของพื้นที่บ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม บทบาทของนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงพลังของนิสิตในฐานะพลเมืองผู้รับใช้สังคม และบทบาทของสถาบันการศึกษาในการสร้างกลไกการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระดับชุมชน โดยพิจารณาว่าบทบาทของนิสิตมีลักษณะเป็นอย่างไร และผลการดำเนินการของนิสิตจิตอาสาเป็นอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังนำเสนอข้อเสนอแนะจากนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองเพื่อปรับปรุงแก้ไขการเกิดปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาน้ำท่วมของพื้นที่บ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาบทบาทของนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองระดับปริญญาตรีในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2565 ในชุมชนบ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองระดับปริญญาตรีในการจัดการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2565 ในชุมชนบ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาด้านการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมและพฤติกรรมจิตอาสาในประเทศไทยมีความหลากหลายและครอบคลุมหลายมิติ ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นสามด้าน ดังต่อไปนี้

งานวิจัยในกลุ่มแรกเน้นไปที่การบริหารจัดการภัยพิบัติน้ำท่วม โดยการศึกษาของ กมลพร แยมเนียน (2565) ได้ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเสนอให้มีการวางระบบจัดการที่เป็นรูปธรรมในทุกๆ ระยะของภัยพิบัติ ทั้งก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังจากเหตุการณ์สิ้นสุดลง โดยใช้มาตรการทั้งเชิงโครงสร้างและไม่ใช้โครงสร้างควบคู่กัน ในทำนองเดียวกันการศึกษาของ ธันทร รื่นกิจรักษ์ (2561) ชี้ให้เห็นความสำคัญของการกระจายอำนาจสู่ชุมชนเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยกกรณีเครือข่ายคลองบางบัวที่สามารถจัดตั้งฐานข้อมูลกลางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการศึกษาของ ศุภวิษณุ มีศิริพันธุ์ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2564) ได้เน้นย้ำบทบาทของกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างยั่งยืนในการจัดการทรัพยากรรับมือกับอุทกภัย ในขณะที่ คิวะ ยงประเดิม (2563) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการภัยพิบัติที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ชุมชนเกาะลิบง จังหวัดตรัง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของแนวทางเฉพาะพื้นที่ (place-based strategy) ในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

งานวิจัยในกลุ่มที่สองเน้นไปที่พฤติกรรมจิตอาสาในบริบทของภัยพิบัติ เช่น การศึกษาของ จงรักษ์ ศุภกิจเจริญ และคณะ (2560) ได้ศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ปัจจัยและแรงจูงใจของนักศึกษาในการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ณ ศูนย์พักพิงผู้ประสบภัยชั่วคราว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต) ผลการศึกษาพบว่า การมีจิตอาสาเกิดจากปัจจัยในตัวบุคคล ซึ่งมาจากอุปนิสัย การอบรมเลี้ยงดู ความคิด ความเชื่อ จิตสำนึกและการรับรู้ความสามารถของตน ร่วมกับปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น การมีตัวอย่างจากบุคคลที่เชื่อถือและไว้วางใจสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน การได้รับการปลุกฝังจากครู วัฒนธรรมองค์กร และวิชาชีพ การศึกษาของ ชลธิชา ชลสวัสดิ์ และคณะ (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับสูง และ 2) การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตน และเจตคติต่อจิตอาสา สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลได้ ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงจิตวิทยาสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสา โดยพบว่า การรับรู้ความสามารถตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และทัศนคติเชิงบวก ล้วนมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่การศึกษาของ วราภรณ์ เหลืองวิไล และคณะ (2564) ได้วิเคราะห์พัฒนาการของการเป็นจิตอาสาในสังคมไทยตั้งแต่ยุคสมัยใหม่ โดยเชื่อมโยงกับทุนทางสังคม และบทบาทของสถาบันหลักของชาติ ทั้งพระมหากษัตริย์และศาสนา ในขณะที่ การศึกษาของ เมธประจักษ์ เต็มกิจจรสุข และคณะ (2563) ได้นำเสนอ SPEAK-HANSA Model ซึ่งเป็นเทคนิคการพูดสร้างแรงบันดาลใจให้คนทำงานจิตอาสา โดยมีพื้นฐานจากหลักธรรมทางพุทธศาสนา ช่วยส่งเสริมทั้งแรงจูงใจภายในและการพัฒนาตนเองของอาสาสมัคร

นอกจากนี้ ยังมีงานที่พยายามเชื่อมโยงพฤติกรรมของประชาชนกับความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติ เช่น การศึกษาของ นพวรรณ พิงพา (2566) ที่ศึกษาความตระหนักรู้ของประชาชนในเมืองพัทยาต่อปัญหาน้ำท่วม พบว่า การรับรู้ของประชาชนมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันภัยพิบัติ ขณะที่การศึกษาของ เรียม นมรักษ์

และศรัณย์ พิมพ์ทอง (2565) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและทักษะที่จำเป็นต่อการช่วยเหลือชุมชนในภาวะวิกฤต

แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมและการส่งเสริมพฤติกรรมจิตอาสาในประเทศไทย แต่ยังมีช่องว่างทางวิชาการ (research gaps) ที่สำคัญหลายประการ เช่น การขาดการบูรณาการแนวคิดเรื่องจิตอาสาเข้ากับกลไกหรือกลยุทธ์เชิงระบบในการบริหารจัดการภัยพิบัติ งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาทั้งสองประเด็นแยกจากกัน โดยยังไม่มีวิเคราะห์ว่าจิตอาสาสามารถเสริมสร้างหรือสนับสนุนระบบจัดการภัยพิบัติในระดับนโยบายหรือเชิงปฏิบัติการได้อย่างไร โดยงานส่วนใหญ่เน้นเฉพาะพื้นที่กรณีศึกษา เช่น กรุงเทพฯ พัทยา หรือเกาะลันตา ซึ่งอาจจำกัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบริบท นอกจากนี้ การวัดผลของการพัฒนาจิตอาสาที่ยังมักเน้นเพียงมิติรายบุคคล เช่น ความพึงพอใจ หรือแรงจูงใจส่วนตัว โดยยังไม่มีการศึกษาว่าการมีจิตอาสาจำนวนมากหรือเข้มแข็งมีผลต่อระบบหรือโครงสร้างการจัดการภัยพิบัติในภาพรวมอย่างไร สุดท้ายคือ การวิเคราะห์เชิงนโยบายและข้อเสนอเชิงระบบยังมีค่อนข้างจำกัด โดยงานส่วนใหญ่เน้นการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ ขาดการเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐ กฎหมาย หรือแนวทางการปฏิรูปโครงสร้างที่เอื้อให้ภาคประชาชนมีบทบาทมากขึ้นในการรับมือภัยพิบัติอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาททฤษฎีจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองในการจัดการน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2565 ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) มากำหนดเป็นกรอบในการศึกษา เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา โดยอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura, 1978)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขอบเขตในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองในการจัดการน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2565: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ตัวแทนของนิสิตจิตอาสาทั้งหมด 6 คน ได้แก่ ประธานฝ่ายบำเพ็ญประโยชน์ สมาชิกชมรมสิงห์น้ำตาลอาสา 2 คน และสมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด 3 คน ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ การที่บุคคลผู้นั้นได้มีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยโดยตรง และเป็นผู้นำสำคัญขององค์กรนิสิตที่มีบทบาทที่โดดเด่นในการทำกิจกรรมทางสังคม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม/ชุมชนบ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

5. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ใช้เวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูล 2 เดือน ตั้งแต่ เดือน ธันวาคม 2566 - เดือนมกราคม 2567

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บข้อมูลสัมภาษณ์จากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึง ผู้ให้ข้อมูลทุกคน หลังจากนั้นได้ติดต่อด่วนวันเวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด

7. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยการดำเนินการวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ได้ผู้วิจัยได้กำหนดไว้หลังจากนั้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นได้สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

Code	อายุ	เพศ	วิชาเอก	ตำแหน่ง
A1	21	LGBTQ	PO	ประธานบำเพ็ญประโยชน์
A2	21	LGBTQ	PO	สมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด
A3	21	หญิง	PO	สมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด
A4	21	ชาย	PO	สมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด
A5	21	LGBTQ	PO	สมาชิกชมรมสิงห์น้ำตาลอาสา
A6	21	ชาย	PO	สมาชิกชมรมสิงห์น้ำตาลอาสา

จากตารางที่ 1 พบว่าจำนวนผู้ที่ให้การสัมภาษณ์ทั้งหมดมี 6 คน เป็นเพศชาย 2 คน เพศหญิง 1 คน เพศ LGBTQ 3 คน ช่วงอายุที่ 21 ปี ทั้ง 6 คน วิชาเอก PO ทั้ง 6 คน เป็นนิสิตสโมสรนิสิตวิทยาลัยการเมือง การปกครอง 1 คน สมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด 3 คน สมาชิกชมรมสิงห์น้ำตกลาสา 2 คน สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. สภาพปัญหาน้ำท่วมของพื้นที่บ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

บ้านท่าขอนยางส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีแม่น้ำชีซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักไหลทางยาวขนานกับพื้นที่ประมาณ 30 กิโลเมตร และในฤดูฝน อิทธิพลลมมรสุม ตะวันตกเฉียงใต้และความกดอากาศต่ำ และลมพายุที่พัดผ่านพื้นที่ทำให้เกิดฝนตกหนักอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดน้ำท่วมในลักษณะเอ่อล้นตลิ่ง ประกอบกับในเขตเทศบาลตำบลท่าขอนยางมีประชากรอาศัยอย่างหนาแน่น มีทั้งบ้านเรือน บ้านจัดสรร หอพักจำนวนมาก ทางสำหรับระบายน้ำอาจเกิดการอุดตัน หรือบางแห่งอยู่ใน ระหว่างดำเนินการซ่อมแซม ดังนั้นเมื่อเกิดฝนตกหนักทำให้ประสิทธิภาพการระบายน้ำลดลง จึงส่งผล ให้เกิดน้ำท่วมเป็นวงกว้างทั้งในเขตพื้นที่อยู่อาศัย (พัชรา บุญมี, 2561) ซึ่งความเห็นของนิสิตซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า “การเดินทางที่ลำบาก น้ำเสียเพราะน้ำขังสูงท่อน้ำไม่สามารถระบายทัน มีขยะเต็มพื้นที่ เจ้าหน้าที่เก็บขยะไม่สามารถเอาขยะไปทิ้งได้ ทำให้เกิดกลิ่นที่เหม็น” (A2) ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนิสิตสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตกลาสา ซึ่งมีความเห็นว่า “ทำให้การเดินทางลำบาก ทรัพย์สินเสียหาย เช่น รถมอเตอร์ไซด์พัง ขยะมูลฝอยอุดตันท่อ ทำให้การระบายน้ำล่าช้า” (A6)

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สภาพปัญหาและผลกระทบนั้นนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองเห็นว่า ในช่วงเกิดฤดูฝน ที่เกิดน้ำท่วมประจำเพราะใกล้กับแม่น้ำชี ในแต่ละปีทำให้น้ำระบายไม่ทัน เดินทางไม่สะดวกลำบากในการใช้ชีวิตประจำวัน มีขยะมูลฝอยอุดตันท่อระบายทำให้น้ำระบายได้ช้า น้ำเน่าเสีย กลิ่นเหม็นเจ้าหน้าที่ดูแลเก็บขยะไม่สามารถเข้ามาเก็บได้เพราะน้ำที่ท่วมสูง สิ่งของเสียหายมาก เช่น รถ สัตว์ พื้นที่การเกษตรของประชาชน

2. บทบาทของนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองระดับปริญญาตรีในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม

2.1 การสนับสนุนด้านต่าง ๆ

การปฏิสัมพันธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายที่นำมาซึ่งการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เช่น การรับรู้ เข้าใจ การให้ข้อมูล ให้วัตถุประสงค์ของ รวมถึงการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แบ่งออกได้ 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มปฐมภูมิ (primary groups) เป็นกลุ่มสังคมขนาดเล็ก มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน มีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว การติดต่อสื่อสารเป็นแบบไม่เป็นทางการ กลุ่มปฐมภูมิเป็นแหล่งสนับสนุนที่สำคัญมาก ตัวอย่างของกลุ่มปฐมภูมิได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน

กลุ่มทุติยภูมิ (secondary group) เป็นกลุ่มสังคมขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ได้ เนื่องจากกลุ่มไม่ได้เน้นที่ความผูกพันของสมาชิกกลุ่ม โดยมากเป็นการรวมกันเพื่อทำงานเฉพาะอย่าง ดังนั้นกลุ่มจะถือเอาผลงานและการแสดงบทบาทของสมาชิกเป็นสำคัญ การติดต่อสื่อสารจึงมีลักษณะเป็นทางการ ตัวอย่างของกลุ่มทุติยภูมิ ได้แก่ กลุ่มชมรม พรรค สโมสรต่าง ๆ (คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562)

ความเห็นด้านการช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ นั้นสอดคล้องกับแนวคิดการสนับสนุนในรูปแบบของกลุ่มทุติยภูมิ หนึ่งในสมาชิกสมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด ได้ให้ความเห็นว่า “ได้เข้าร่วมให้การช่วยเหลือพร้อมกับองค์การนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามไปแจกจ่ายสิ่งของให้คนในชุมชนท่าขอนยางที่ได้รับผลกระทบน้ำท่วม แสร้งข้อมูลปัญหาต่าง ๆ ให้กับกลุ่มน้องใหม่ มมส. ช่วยกรอกกระสอบทรายไว้กั้นน้ำไม่ให้ท่วม” (A2) นอกจากนี้ ตัวแทนจากสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตลาลาสา ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “เข้าร่วมช่วยเหลือกันกับองค์การนิสิตของโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาโรงเรียน ออกค่ายพัฒนาท้องถิ่น หรือช่วยเหลือ กรอกกระสอบทราย แจกถุงยังชีพพร้อมกันกับชมรมสิงห์น้ำตลาลาสา” (A5) ตัวแทนนิสิตสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตลาลาสา ยังกล่าวเสริมอีกว่า “เคยไปทำกิจกรรมจิตอาสาพร้อมกับทางองค์การนิสิตในการกรอกกระสอบทรายเพื่อป้องกันน้ำท่วมที่ชุมชนแออัดในบ้านท่าขอนยาง รมรงค์เกี่ยวกับโรคภัยต่าง ๆ ที่จะมาพร้อมกับน้ำท่วมเช่นโรคฉี่หนู” (A6)

กล่าวโดยสรุป ด้านการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามนั้นได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางองค์การนิสิต ชมรมสิงห์น้ำตลาลาสา พรรคทางเลือกที่ดีที่สุด ในการพัฒนาชุมชน โรงเรียน วัด แจกจ่ายสิ่งของ แสร้งปัญหาและข้อมูลที่สำคัญต่อนิสิต เช่น ประกาศของมหาวิทยาลัย ผ่านกลุ่มน้องใหม่ รมรงค์เกี่ยวกับโรคภัยต่าง ๆ ที่จะมาพร้อมกับน้ำท่วมเช่นโรคฉี่หนู สมทบด้านทุน กรอกกระสอบทรายในฤดูน้ำท่วม กั้นไม่ให้ น้ำท่วมมาพื้นที่

2.2 การช่วยเหลือกันในกลุ่ม

การทำงานที่มีสมาชิกมากกว่า 1 คน มารวมตัวทำงานร่วมกัน อาจมีการวางระบบการทำงานหรือไม่มีก็ได้ แต่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน โดยทุกคนสามารถขับเคลื่อนงานของตนได้อย่างอิสระแต่หัวใจ สำคัญก็คือจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน มีการวางแผนงาน ทุกคนรู้ภาระหน้าที่ของตนเอง มีแรงผลักดันร่วมกัน มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ มีการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน ส่งเสริมกัน แก้ไขปัญหา เพื่อให้การทำงาน ผิดพลาดน้อยที่สุด (สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สระแก้ว, 2564)

ในด้านการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มนั้น ประธานบำเพ็ญประโยชน์ ได้ให้ความเห็นว่า “ได้ร่วมกันในกลุ่มสโมสรนิสิตวิทยาลัยฯ ไปเปิดรับบริจาค เช่นในพื้นที่ตลาดหรือจัดทำผ้าป่า เพื่อเป็นทุนในการช่วยเหลือหรือจัดกิจกรรมทางด้านอาสาต่อไป” (A1) สอดคล้องกับการให้ความเห็นของตัวแทนสมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด คนที่หนึ่ง กล่าวว่า “ได้หาผู้ใหญ่ใจดีมาสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมจิตอาสาของพรรคเพื่อสังคมจาก บริษัทสิงห์” (A2) ตัวแทนของสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตลาลาสา คนหนึ่ง ยังได้กล่าวเสริมว่า “ไปหาสปอนเซอร์สนับสนุนเป็นทุนจัดกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน เช่น จากวัด ของชมรมสิงห์น้ำตลาลาสา” (A5) ส่วนตัวแทนของสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตลาลาสา ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “ไปร่วมแจกถุงยังชีพกับชมรมสิงห์

น้ำตาลอาสา เปิดหมวกรับบริจาค นำเงินสมทบทุนในกิจกรรมของทางชมรม ไปออกค่ายพัฒนาในโรงเรียนที่ “ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมและหมู่บ้าน” (A6)

กล่าวโดยสรุป การช่วยเหลือกันในกลุ่มหรือชมรมตัวเองนั้นได้ช่วยกันไปเปิดรับบริจาคหรือหาผู้สนับสนุนงบประมาณจากทางบริษัทห้าง ภัต เปิดหมวกร้องเพลง จัดทำผ้าป่า เพื่อนำเงินมาพัฒนาชุมชน โรงเรียน หรือไว้ในการออกค่ายจิตอาสา เช่น เกิดเหตุอุทกภัย ร่วมกันไปแจกจ่ายถุงยังชีพ

2.3. การเฝ้าระวัง

การเฝ้าระวัง หมายถึง การติดตามข่าวสารการพยากรณ์อากาศ รับฟังการแจ้งประกาศเตือนภัย ตรวจสอบข้อมูล กับหน่วยงานต่าง ๆ เตรียมสิ่งของจำเป็น ไฟฉาย เวชภัณฑ์ อาหาร น้ำดื่ม วัสดุยามเกิดภัย นำรถยนต์และพาหนะไปเก็บไว้ในพื้นที่น้ำท่วมไม่ถึง การเตรียมพร้อมเสริมคันกันน้ำเพื่อป้องกันบ้านเรือนรวบรวมของใช้จำเป็นไว้บนที่ปลอดภัย เมื่อฝนตกหนักมากเกิน 100 มม. / วัน น้ำในแม่น้ำลำธารเอ่อล้นสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนสี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งสัญญาณการเกิดภัย เช่น มดชนไข่วัวที่สูง เตรียมชักซ้อมคนในครอบครัวให้พร้อมร่วมกิจกรรมการฝึกซ้อมแผนป้องกันภัยของชุมชน ข้อมูลเตือนภัยช่วยเหลือเบอร์โทรศัพท์ที่สายด่วน เว็บไซต์ แอปพลิเคชันหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง (กรมทรัพยากรน้ำ, 2545)

ประเด็นของการเฝ้าระวัง ในกรณีของบทบาทของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครอง เป็นไปตามคำกล่าวของประธานบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ก่อนที่จะเกิดน้ำท่วมนั้นได้ร่วมมือกับทางสโมสร ฯ และมหาวิทยาลัย เตรียมกระสอบทราย เตรียมเรือ จัดเตรียมถุงยังชีพ” (A1) สอดคล้องกับความเห็นของตัวแทนสมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด คนที่สอง ซึ่งได้ให้ความเห็นไว้ว่า “คือต้องติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานรัฐ และประกาศจากผู้นำของชุมชน ทั้งของมหาวิทยาลัย เพื่อจะเตรียมตัวรับมือในสถานการณ์ได้รวดเร็ว” (A3)

กล่าวโดยสรุป ในการเฝ้าระวังและเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับเหตุอุทกภัยนั้นทางนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองได้ติดตามข้อมูลข่าวสารผ่านหน่วยงานรัฐ เช่น มหาวิทยาลัย เทศบาล กรมอุตุนิยมวิทยา เชื้อนอุปสรณ์ และได้ร่วมมือกับทางองค์การนิสิต ฯ สโมสรนิสิตวิทยาลัย ฯ ชมรม พรรค ในการจัดเตรียมความพร้อมเพื่อจะรับมือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น คือ จัดเตรียมกระสอบทราย จัดเตรียมเรือ ถุงยังชีพ อุปกรณ์เสื้อชูชีพ ประสานงานกันให้รวดเร็วในการทำงานร่วมกันทั้งมหาวิทยาลัย ผู้นำท้องถิ่น นิสิต และประชาชนในพื้นที่

2.4 วิธีการจัดการช่วยเหลือ

ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ (2566) เสนอแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมกับบริบท เช่น การแจกอาหารต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและหลักศาสนา การบริจาคควรถามความต้องการผู้ประสบภัยก่อน และให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ควรใส่ใจปัญหาระดับชุมชน เช่น น้ำสะอาด จัดระบบการกระจายสิ่งของอย่างมีลำดับความสำคัญ การรับบริจาคเงินต้องโปร่งใส อาสาสมัครต้องมีระบบ และไม่ลืมการดูแลสัตว์เลี้ยง เช่น การจัดหาหญ้าให้วัวควาย เป็นต้น ซึ่งในประเด็นของวิธีการดำเนินการช่วยเหลือนั้น นิสิตจิตอาสาของวิทยาลัยการเมืองการปกครองได้ดำเนินการ

สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติข้างต้น โดยตัวแทนจากตัวแทนสมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด คนที่สอง ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “รวมกลุ่มกันของพรรคประสานช่วยกันกับองค์การนิสิตและของมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อจะได้ช่วยกันให้รวดเร็วต่อประชาชนในชุมชนได้ทัน ไปแจกจ่ายถุงยังชีพเพื่อบรรเทาปัญหา กลั่นกระสอบทราย ชี้อุปไปตรวจหาประชาชนเพื่อช่วยเหลือ” (A3) สอดคล้องกับความเห็นของตัวแทนสมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด คนที่สาม ซึ่งได้ให้ความเห็นเอาไว้ว่า “เตรียมรับมือโดยทีมนิสิตช่วยเหลือประชาชนหรือผู้ได้รับความเสียหาย จัดทำพื้นที่ที่อยู่ชั่วคราวให้ประชาชนได้พักอาศัย” (A4) นอกจากนี้ ตัวแทนจากสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตกลาสา คนที่หนึ่ง ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ช่วยในการกรอกกระสอบทรายนำไปกลั่นน้ำจะเข้ามาในที่พัก และการขนย้ายของหรือสัตว์ของชาวบ้านในชุมชนไปไว้ในที่ปลอดภัย” (A5) ซึ่งความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตกลาสา คนที่สอง ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับองค์การนิสิตมหาวิทยาลัยในการสูบน้ำ เสริมแนวกันน้ำลำน้ำชีที่อยู่ใกล้เคียงของชุมชน ขอความร่วมมือกับคนในพื้นที่ให้มาร่วมด้วยช่วยกันจัดการปัญหาน้ำท่วม” (A6)

กล่าวโดยสรุป วิธีการจัดการช่วยเหลือน้ำท่วมของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองนั้นได้มีการร่วมประสานงานทำงานร่วมกับทางมหาวิทยาลัย องค์การนิสิต สโมสร ชมรม พรรค หน่วยงานรัฐ เตรียมรับมือกรอกกระสอบทรายกลั่นน้ำ ยกสิ่งของขนย้ายสัตว์อพยพของประชาชนผู้เสียหายไว้พื้นที่รับรอง แจกจ่ายถุงยังชีพ จัดทำอาหารแจกจ่าย จัดเตรียมเรือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือประชาชน ติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีการนำเครื่องสูบน้ำและเสริมแนวกันน้ำลำน้ำชีพื้นที่ใกล้ชุมชน มหาวิทยาลัย

2.5. การแลกเปลี่ยนความรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) คือ การที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ องค์ประกอบหลักที่สำคัญ ๆ ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) มีอยู่ด้วยกัน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. คน (People) – องค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งศูนย์รวมของความรู้ที่สมควรนำออกมาแบ่งปันเป็นอย่างยิ่ง โดยก็ควรจะเป็นคนที่มีความรู้จากการปฏิบัติจริง และมาแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้นั้นด้วยความเต็มใจ 2. สถานที่และบรรยากาศ (Place) – เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีชีวิตชีวาและน่าสนใจ เพราะสถานที่และบรรยากาศที่ดี มีความเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มคน จะทำให้คนเหล่านั้นมาเจอกันพูดคุย ปรีक्षा วิเคราะห์ปัญหา แบ่งปัน และแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสบายใจ 3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Infrastructure) – เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดได้ง่ายและสะดวกขึ้น เช่น กระดานสำหรับเขียน คอมพิวเตอร์สำหรับการสรุปและจัดเก็บความรู้รวมถึงการแบ่งปัน (Share) หรือการส่งต่อข้อมูล (สำนักงานประกันคุณภาพ, 2563)

ในส่วนของการแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดการภัยพิบัตินั้น นิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองได้ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ในแง่มุมต่าง ๆ ดังเช่น ความเห็นของตัวแทนจากสมาชิกพรรคทางเลือกที่ดีที่สุด คนที่สาม ได้กล่าวว่า “ได้เข้าร่วมฟังแลกเปลี่ยนปัญหาที่ได้พบเจอในเหตุการณ์

น้ำท่วมกับผู้นำท้องถิ่นท้องถิ่น มหาวิทยาลัยหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนในวงสนทนาได้พูดคุย ถึง “การรับมือและแก้ภัยพิบัติลุ่มน้ำชี” ณ ศาลาอเนกประสงค์ริมแม่น้ำชี บ้านท่าขอนยางหมู่ที่ 2 อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม เพื่อหาแนวทางป้องกันในปีต่อไป” (A4) สอดคล้องกับความเห็นของตัวแทนจากสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตลาลอาสา คนที่หนึ่ง ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกับคนในชมรม สิงห์น้ำตลาลอาสาเพื่อที่จะหาข้อบกพร่องของพื้นที่ที่น้ำท่วมในชุมชนท่าขอนยางเพื่อจะรับมือกับเหตุอุทกภัย ในฤดูกาลหน้า” (A5)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความเห็นของตัวแทนจากสมาชิกชมรมสิงห์น้ำตลาลอาสา คนที่สอง ซึ่งได้ให้ความเห็นเอาไว้ว่า “มีการเสนอปัญหาไปถึงผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้มึนโยบายช่วยเหลือนิสิตที่ได้รับผลกระทบ จากเหตุอุทกภัย เช่นทางด้านงบประมาณ นิสิตได้รับความเสียหายจากที่มาเรียนน้ำท่วมขัง หรือที่ปัก” (A6)

กล่าวโดยสรุป การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ในการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการ ปกครองนั้นในพื้นที่บ้านท่าขอนยางได้มีการระดมความคิดร่วมกับคนในกลุ่มตัวเอง พรรค ชมรม สโมสร และได้ เข้าร่วมฟังแลกเปลี่ยนปัญหากับคนในชุมชนที่จัดขึ้นของผู้นำท้องถิ่นท้องถิ่น มหาวิทยาลัย หน่วยงานต่าง ๆ ถึง “การรับมือและแก้ภัยพิบัติลุ่มน้ำชี” ทั้งมีการเสนอปัญหาไปถึงผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้มึนโยบาย ช่วยเหลือนิสิตที่ได้รับผลกระทบ

3. ข้อเสนอแนะ

จากการได้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้มีการให้ข้อเสนอแนะในการจัดการน้ำท่วมเพื่อให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องได้จัดการปัญหาน้ำท่วมในชุมชนบ้านท่าขอนยาง ตลอดจนสามารถพัฒนานโยบายต่าง ๆ ดังนี้

1. อยากให้หน่วยงานภาครัฐมีการประสานงานกันอย่างรวดเร็วหรือมอบหมายอำนาจจัดการให้แก่ เทศบาล จัดตั้งงบประมาณมาพัฒนาผังเมืองเพื่อป้องกันน้ำท่วมและผู้คนที่แออัด
2. ให้หน่วยงานราชการส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาร่วมการแลกเปลี่ยนเปลี่ยนกับ สภาพปัญหาที่ต้องเผชิญและนำปัญหาในอดีตมาปรับแก้เพื่อป้องกันปัญหาให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง
3. ให้ราชการส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท่วมจัดสรรงบประมาณแก้ไขเร่งด่วนในการ แก้ไขปัญหาน้ำท่วมเพราะเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจของชุมชนและเป็นพื้นที่เกี่ยวข้องของสถาบันการศึกษาสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง พฤติกรรมนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองในการจัดการน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2565:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม สามารถอภิปราย ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาน้ำท่วมของพื้นที่บ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม บ้านท่าขอนยางเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่ไม่มีภูเขา และมีแม่น้ำชีไหลผ่านยาวประมาณ 30 กิโลเมตร เมื่อเข้าสู่ฤดูฝน ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และความกดอากาศต่ำก่อให้เกิดฝนตกหนักอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดน้ำท่วม

จากการเอ่อล้นของแม่น้ำ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลท่าขอนยาง ซึ่งมีประชากรอาศัยหนาแน่น ปัญหาการระบายน้ำถูกซ้ำเติมด้วยขยะมูลฝอยที่อุดตันที่ระบายน้ำและระบบระบายที่มีประสิทธิภาพลดลงจากการซ่อมแซมพื้นที่ ผลกระทบหลักที่ประชาชนต้องเผชิญ คือ การเดินทางที่ลำบาก น้ำเน่าเสีย กลิ่นเหม็น และทรัพย์สินเสียหาย เช่น รถยนต์และมอเตอร์ไซค์ ประชาชนในพื้นที่ให้ความเห็นว่าขยะที่สะสมและน้ำที่ขังทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจัดเก็บขยะได้ เนื่องจากระดับน้ำที่สูง โดยรวมแล้ว น้ำท่วมเป็นปัญหาซ้ำซากที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างยากลำบาก และต้องการการแก้ไขปัญหาระบบระบายน้ำและการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ สภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ บัญญัติ วารินทร์ไพล และคณะ (2559) ซึ่งเห็นว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาน้ำท่วมได้แก่ การพัฒนาเมืองที่ไม่เป็นระเบียบยังทำให้ประสิทธิภาพในการระบายน้ำของธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้นมีประสิทธิผลต่ำลง จากสาเหตุในการพัฒนาเมืองต่าง ๆ เหล่านี้ จะส่งผลให้มีปริมาณน้ำหลากเนื่องจากฝนตกในพื้นที่มีเพิ่มมากขึ้น อัตราการไหลสูงสุดของน้ำหลากจะมีค่าสูงขึ้น ทำให้ความเสียหายอันเกิดจากน้ำท่วมมีมูลค่าการสูญเสียมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ พนิดา บัลลังก์การณ (2566) ซึ่งศึกษาการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดปทุมธานี โดยเห็นว่า ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นแก้ไขปัญหาน้ำท่วมไปคนละทิศละทาง การประสานแผนงานทั้งภายในและภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ชัดเจน ขาดการบูรณาการ

2. บทบาทจิตอาสาของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองระดับปริญญาตรีในการจัดการน้ำท่วม นิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาวางแผนกับทางมหาวิทยาลัยองค์การนิสิตและท้องถิ่นในการแก้ปัญหาน้ำท่วมในทุก ๆ ครั้ง เช่น การเข้าร่วมกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัยหรือของคณะเองในการพัฒนาชุมชนช่วยเหลือชุมชนในสิ่งที่ทำได้ เช่น กรอบกระสอบทราย จัดทำอาหาร ขนย้ายสิ่งของสัตว์ ช่วยเป็นกระบอกเสียงให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเข้ามาแก้ไขปัญหให้รวดเร็ว ยังมีการเปิดรับบริจาคหรือหาหน่วยงานภาคเอกชนมาสนับสนุนบในการจัดกิจกรรมหรือออกค่ายในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา บุญมี (2561) พบว่า ได้ศึกษาด้านการลดการสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย ลำดับแรก คือ มีการวางแผน และเตรียมตัวในการลดความสูญเสีย รองลงมา คือ ภาครัฐต้องช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและจริงจัง และต้องการให้ทางรัฐบริหารจัดการน้ำได้ดีขึ้น เช่น ทำผนังกันน้ำของลำน้ำชี ร่วมแสดงความคิดเห็นช่วยกันแก้ไขปัญห และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556) ได้ศึกษาผลการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิต ผลการศึกษาพบว่า การรับความสามารถของตน แรงจูงใจอาสาการสนับสนุนทางสังคมและการเห็นคุณค่าในตนเอง

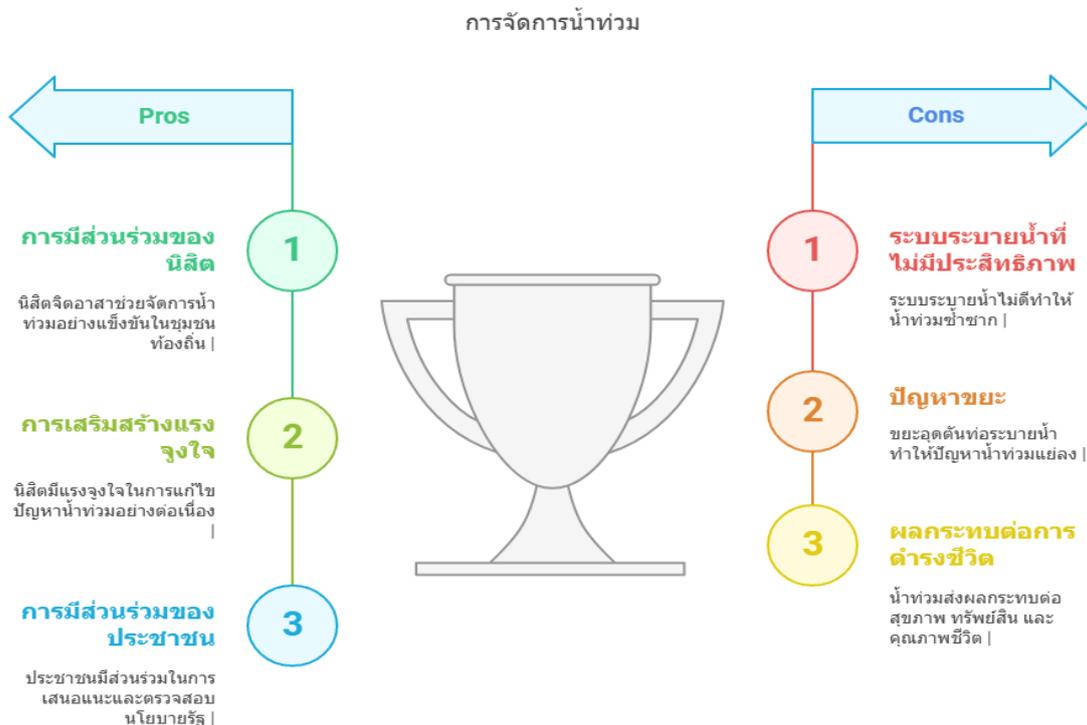
3. ข้อเสนอแนะของนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยการเมืองการปกครองระดับปริญญาตรีในการจัดการน้ำท่วม ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐแก้ปัญหากันอย่างจริงจังโดยมอบหมายให้หน่วยงานเดียวในการดูแลเท่านั้น ที่มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดในพื้นที่ พร้อมจัดสรรงบประมาณแก้ไขเร่งด่วนเพราะเป็นพื้นที่ การศึกษาและพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัดมหาสารคาม โดยมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. จัดทำประชามติในการจัดทำผังเมืองใหม่
2. หน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนมาถกปัญหาน้ำท่วมให้แก้ไขปัญหเป็นรูปธรรม

3. จัดสรรงบประมาณลงมาให้สอดคล้องกับพื้นที่
4. มอบหมายให้หน่วยงานรัฐหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้นมีอำนาจในการแก้ไขปัญหาโครงสร้างระบบผังเมือง เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว
5. ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐได้เสมอ เพื่อที่จะให้รัฐในการแก้ไขปัญหาและกระตุ้นการทำงานของรัฐบาล

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสลับซับซ้อนของปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่บ้านท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มและมีแม่น้ำชีไหลผ่าน ทำให้เกิดน้ำท่วมซ้ำซากในฤดูฝน ปัญหาถูกซ้ำเติมจากระบบระบายน้ำที่ไม่มีประสิทธิภาพและปัญหาขยะอุดตันที่ระบาย ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างชัดเจน ทั้งด้านสุขภาพ ทรัพย์สิน และคุณภาพชีวิต วิธีการแก้ไขทำได้จากการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและนิสิตในการช่วยดูแลรักษาไม่ให้เกิดการอุดตันที่ระบายน้ำ การเสริมสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนและนิสิตในการดูแลป้องกันน้ำท่วมอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ประชาชนในการตรวจสอบนโยบายและการทำงานของภาครัฐ ก็จะเป็นส่วนช่วยในการจัดการแก้ไขปัญหาซ้ำซากได้

Made with Napkin

ภาพที่ 2 แสดงสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

ในด้านบทบาทของนิสิตจิตอาสา พบว่านิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการจัดการปัญหาน้ำท่วม ทั้งในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือชุมชน เช่น การจัดทำกระสอบทราย การแจกจ่ายอาหาร การขนย้ายสิ่งของ รวมถึงการระดมทรัพยากรและการสื่อสารกับภาครัฐ เพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจภายในและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

ข้อเสนอแนะของนิสิตจิตอาสาชี้ให้เห็นถึงความต้องการระบบบริหารจัดการที่มีเอกภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยเน้นการจัดสรรงบประมาณในการขุดลอกคูคลอง สร้างทางระบายน้ำให้น้ำไหลผ่านได้ง่ายในระยะสั้น ส่วนในระยะยาวต้องมีการวางผังเมือง ไม่ให้มีการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยขัดขวางการไหลของน้ำและการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตรวจสอบนโยบายของรัฐ เพื่อให้การแก้ไขปัญหา น้ำท่วมมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร แยมเย็น. (2565). *แนวทางการบริหารจัดการปัญหาน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (30 กันยายน 2562). *Social support – การสนับสนุนทางสังคม*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/social-support>
- จงรักษ์ ศุภกิจเจริญ, ชดช้อย วัฒนะ, ปริญญา แร่ทอง, และเสาวลักษณ์ คำทอง. (2560). ประสบการณ์การเรียนรู้ ปัจจัยและแรงจูงใจของนักศึกษาในการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ณ ศูนย์พักพิงชั่วคราว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต). *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 25(2), 302–315.
- ชลธิชา ชลสวัสดิ์, นาถสุตา โชติวัฒนากุลชัย, และสุธิดา ธีระพิทยานนท์. (2563). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. *วารสารพยาบาล*, 69(2), 1–10.
- ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ. (7 กันยายน 2566). *10 สิ่งที่ต้องทำ-ไม่ควรทำ สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ*. ไทยพีบีเอส. <https://www.thaipbs.or.th/thecitizen/index.html%3Fp=85862.html>
- ธันทร รื่นกิจรักษ์. (2561). การจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: ศึกษากรณีเครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัว. *วารสารร่วมทุกข์*, 36(3), 1–14.
- ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์. (2556). *ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- นพวรรณ พิงพา. (2566). ความตระหนักรู้และการป้องกันน้ำท่วมด้วยตนเองของประชาชนในเมืองพัทยา. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(1), 500–519.
- นาคยา สิมภา. (22 ธันวาคม 2565). *พึงเสียงประเทศไทย | “ล่องซอด” ภัยพิบัติลุ่มน้ำชี ณ มหาสารคาม*. ไทยพีบีเอส. <https://www.thaipbs.or.th/thecitizen/node/67129.html>

- บัญญัติ วารินทร์ไพล, ฐาปนี ต้นสกุล, ทิพาพรรณ ว่องประเสริฐ, และพัชรศักดิ์ อาลัย. (2559). การศึกษาความสามารถในการระบายน้ำเพื่อลดปัญหาน้ำท่วมในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ใน *Proceedings of the 11th NPRU National Academic Conference*.
- บุญยวีร์ หนูประกอบ. (2565). แนวทางการเสริมพลังการมีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(3), 33–46.
- เผ่าไทย สีนอำพล. (2565). การมีส่วนร่วมในกระบวนการที่ไม่มีส่วนร่วม?: มุมมองต่อการจัดการน้ำหลังเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ พ.ศ. 2554. *วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 52(2), 80–105.
- พนิดา บัลลังก์การณ. (2566). การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารมณีเศรษฐาราม วัตจอมมณี*, 6(6), 200–217.
- พัชรา บุญมี. (2561). การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในเขตตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- เดลินิวส์. (15 ตุลาคม 2565). มมส.ประกาศเลื่อนสอบอย่างเป็นทางการ วิกฤติน้ำท่วมหนักทั่วพื้นที่ นศ.วิจารณ์ แชด. เดลินิวส์. <https://www.dailynews.co.th/news/1581285/>
- เมธประจักษ์ เต็มกิจจรสุข, พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2563). รูปแบบเทคนิคการพูดสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(3), 870–881.
- เรียม นมรักษ์ และศรัณย์ พิมพ์ทอง. (2565). ผลของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติน้ำท่วมที่มีต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติน้ำท่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดเพชรบุรี. *สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 28(4), 86–100.
- วรภรณ์ เหลืองวิไล, ศิรินทร์ รัตน์กาญจนกฤษ, และปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร. (2564). พัฒนาการจิตอาสาตามบริบทของประเทศไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 13(1), 336–350.
- วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2566). *เกี่ยวกับวิทยาลัยการเมืองการปกครอง*. วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. <https://copag.msu.ac.th/th/index.php?BL=aboutcopag/aboutcopag>
- ศิวะ ยงประเดิม. (2563). *การจัดการความเสี่ยงอุทกภัยของชุมชนเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- ศุภวิษย์ มีศิริพันธุ์ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2564). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหายุทกภัย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), 317–331.
- สำนักงานประกันคุณภาพ. (8 กันยายน 2563). *การแลกเปลี่ยนความรู้คืออะไร? การถอดความรู้? สำนักงานประกันคุณภาพ*. <https://qd.ku.ac.th/storage/files/news/0qThSMukT8xHbR1m46PcyrNDYM19BFkasDBLZxZW.pdf>

สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สระแก้ว. (5 กุมภาพันธ์ 2564). *สร้างทีมงาน (Team Work) ให้มีศักยภาพ เพื่อการทำงานระบบทีม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สระแก้ว. <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/.pdf>

Bandura, A. (1978). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Advances in Behaviour Research and Therapy*, 1(4), 139–161.

Simpson, K. (2021). Student volunteering and community resilience in disaster response. *Journal of Youth Studies*, 24(5), 635–650.

United Nations Volunteers. (December 2020). *State of the world's volunteerism report 2020: Volunteering for equality and inclusion*. United Nations Volunteers. <https://www.unv.org/SWVR2020>